
Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2019:1

Kyrkoordningens bestämmelser om tillhörighet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas kyrkostyrelsens skrivelse 2019:6, Kyrkoordningens bestämmelser om tillhörighet, i vilken lämnas förslag till kyrkoordningsändringar med innebörd att samma förutsättningar ska gälla för alla som vill tillhöra Svenska kyrkan, oavsett medborgarskap.

Tillsyns- och uppdragsutskottet välkomnar de föreslagna ändringarna. Utskottet vill också framhålla att det finns anledning att bevaka om omfattningen av kyrkliga handlingar gällande tillhöriga men utlandsbosatta personer framgent ökar samt hur detta påverkar församlingarnas ekonomi.

Utskottet föreslår att kyrkomötet ska besluta att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2019:6, Kyrkoordningens bestämmelser om tillhörighet

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen, se *bilaga 1*.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2019:6 i Ln 2019:3y, se *bilaga 2*.

Yttrande från Kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2019:6 i Kn 2019:4y, se *bilaga 3*.

Bakgrund

Gällande bestämmelser

I kyrkoordningens sjätte avdelning finns bestämmelser om kyrkotillhörighet i 29 kap. Av inledningstexten kan utläsas att Svenska kyrkan är en öppen folkkyrka med uppdrag att förmedla evangelium i ord och handling. Kyrkan har rum för alla, för den sökande och tvivlande likaväl som för den trosvisse, för den som har hunnit kortare likaväl som den som hunnit längre på trons väg. Av inledningstexten framgår vidare att den som döps i Svenska kyrkans ordning därmed blir upptagen i Svenska kyrkan. Den som har döpts i någon annan kristen kyrkas ordning kan inträda i kyrkan genom att anmäla sig. Det finns också möjlighet att tillhöra Svenska kyrkan i avvaktan på dop. 29 kap. 1 § kyrkoordningen har följande lydelse.

En person som är svensk medborgare, eller utländsk medborgare bosatt i Sverige, får tillhöra Svenska kyrkan.

Kyrkostyrelsen får besluta att även någon annan person får tillhöra Svenska kyrkan.

Ärendets initierande och beredning

Under kyrkomötet 2017 behandlades tre motioner som på olika sätt gällde medlemskapet i Svenska kyrkan. I motion 2017:24 Medlemskap i Svenska kyrkan, föreslogs att kyrkomötet skulle uppdra till kyrkostyrelsen att göra en översyn av 29 kap. 1 och 2 §§ kyrkoordningen, särskilt avseende kravet på medborgarskap, samt beträffande 6 § samma kapitel, angående beslut om medlemskap i Svenska kyrkan. I motion 2017:66 Kyrkoordningens bestämmelser om dop och kyrkotillhörighet, föreslogs att kyrkomötet skulle uppdra till kyrkostyrelsen att göra en översyn av kyrkoordningens bestämmelser om å ena sidan den döptes rättigheter och skyldigheter och å andra sidan den tillhöriges rättigheter och skyldigheter. I motion 2017:115 Ofrivilligt utträde ur Svenska kyrkan, föreslogs att kyrkomötet skulle uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att vara medlem i Svenska kyrkan om folkbokföringsadress saknas. De ovannämnda motionerna behandlades av Tillsyns- och uppdragsutskottet i betänkandet TU 2017:6, Medlemskap i Svenska kyrkan. Utskottet föreslog att kyrkomötet skulle avslå samtliga motioner, men föreslog samtidigt, med anledning av motionerna, att kyrkomötet skulle uppdra till kyrkostyrelsen att i arbetet med en översyn av frågor om kyrkotillhörigheten beakta det som utskottet anfört. I sina överväganden anförde utskottet bland annat följande.

I ett tidigare mer enhetligt samhälle där det fram till år 1951 i princip inte var möjligt att vara svensk medborgare och inte samtidigt tillhöra ett trossamfund och där Svenska kyrkan hade en nära förbindelse med staten kunde det vara naturligt att svenskt medborgarskap också var en förutsättning för kyrkotillhörighet. Såväl Svenska kyrkans ställning som människors livsmönster har påtagligt förändrats sedan det infördes bestämmelser om en direkt koppling mellan medborgarskap och kyrkotillhörighet. Det finns anledning att pröva om det bör göras ändringar i kyrkoordningens bestämmelser mot bakgrund av de samhällsförändringar som har ägt rum. Det har också tillkommit ett antal självständiga församlingar som tillhör Svenska kyrkan genom Svenska kyrkan i utlandet. Samtidigt måste beaktas att Svenska kyrkan liksom systerkyrkor i andra länder har ett ansvar som är territoriellt bestämt.

Utskottet har erfarit att ett arbete är under planering på kyrkokansliet som avser vissa frågor kring kyrkoordningens bestämmelser om kyrkotillhörighet. Utskottet ser det som angeläget att de frågor som tas upp i de tre motioner som behandlas i detta betänkande finns med i det arbetet.

Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag (KmSkr 2017:7).

Kyrkokansliet upprättade med anledning av detta en promemoria – *Kyrkoordningens bestämmelser om kyrkotillhörighet – om medborgarskapets betydelse, dopets ställning i relation till utträdde m.m.* – i vilken föreslogs att det inte längre ska finnas någon bestämmelse om grundläggande förutsättningar för tillhörighet till Svenska kyrkan utifrån medborgarskap och att den nuvarande bestämmelsen i 29 kap. 1 § kyrkoordningen därför ska upphöra att gälla. Frågåendet av medborgarskap som grundläggande förutsättning för tillhörighet medför att alla som döps i Svenska kyrkans ordning blir upptagna i kyrkan genom dopet samt att kyrkostyrelsen inte längre ska göra någon särskild prövning av förutsättningar för inträde för den som inte är svensk medborgare eller för den som är utländsk medborgare och inte bosatt i Sverige. Inte heller när det gäller upptagande i Svenska kyrkan genom anmälan eller meddelande ska någon särskild grundläggande prövning behöva göras utifrån medborgarskap. Förslaget innebär också att ingen kommer att förlora sin tillhörighet till Svenska kyrkan vid bosättning utomlands eller vid övergivande av svenskt medborgarskap. Som en konsekvens av att den första paragrafen i kapitlet föreslås utgå, föreslås vissa följdändringar beträffande beteckningen av kapitlets resterande paragrafer. Följdändringar beträffande paragrafbeteckning krävs av samma anledning även i 11, 19 och 59 kap. kyrkoordningen. Det föreslås också att beslut i tillhörighetsärenden för personer som inte är folkbokförda i Sverige ska fattas av kyrkoherden för den församling dit anmälan eller meddelande lämnas in, i stället för av kyrkostyrelsen. Detsamma föreslås gälla för utlandsförsamlingarna. Förändringen uppnås genom en ändring av 29 kap. 6 § fjärde stycket. De föreslagna nya lydelseerna av bestämmelserna i kyrkoordningen föreslås träda i kraft den 1 juli 2020.

Promemorian remissbehandlades. Drygt hälften av remissinstanserna, däribland samtliga stift, Svenska kyrkans överklagandenämnd, Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar samt 33 församlingar och pastorat, inkom med svar. Promemorians förslag har av remissinstanserna fått ett nästintill fulltaligt stöd.

Kyrkostyrelsens skrivelse

Kyrkostyrelsens förslag överensstämmer med promemorians förslag enligt ovan. Kyrkostyrelsen har således i sin skrivelse föreslagit följande.

- Det ska inte längre finnas någon bestämmelse om grundläggande förutsättningar för tillhörighet till Svenska kyrkan utifrån medborgarskap. Den nuvarande, inledande bestämmelsen i 29 kap. kyrkoordningen, 29 kap. 1 § kyrkoordningen, ska därför upphöra att gälla. Rubriken närmast före nämnda bestämmelse ska utgå.
- Kyrkostyrelsen ska inte längre fatta beslut om tillhörighet till Svenska kyrkan. Dessa beslut ska i stället fattas på lokal nivå.
- För den som inte är folkbokförd i Sverige prövas frågor om in- och utträde ur kyrkan av kyrkoherden för den församling dit anmälan eller meddelandet lämnas in. Detta gäller även om anmälan eller meddelandet lämnats in till en utlandsförsamling.
- En konsekvensändring görs i 29 kap. 10 § andra stycket, där det stadgas om överklagande av kyrkostyrelsens beslut.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Tillsyns- och uppdragsutskottet välkomnar de föreslagna ändringarna i kyrkoordningen, huvudsakligen innebärande att samma förutsättningar ska gälla för alla som vill tillhöra Svenska kyrkan, oavsett medborgarskap. Utskottet menar att beslutsfattande på lokal nivå skulle medföra att handläggningen av tillhörighetsärenden effektiviseras, samtidigt som den lokala kompetensen tas tillvara.

Utskottet önskar särskilt framhålla följande. Medlemmar i Svenska kyrkan som är svenska medborgare när de utvandrar från Sverige förblir medlemmar i Svenska kyrkan. Enligt nu aktuellt förslag kommer även medlemmar i Svenska kyrkan som är utländska medborgare när de utvandrar från Sverige att förbli medlemmar i Svenska kyrkan. Medlemskapet medför rätt att kostnadsfritt ta del av kyrkliga handlingar i Sverige. Dessa kyrkliga handlingar avseende utlandsbosatta medlemmar omfattas inte av nu gällande clearingsystem, vilket medför att den församling i vilken den kyrkliga handlingen genomförs inte kan få ekonomisk ersättning för kostnaderna i samband med den kyrkliga handlingen. Utskottet vill därför framföra att det finns anledning att bevaka om omfattningen av kyrkliga handlingar gällande tillhöriga men utlandsbosatta personer, som inte tillhör en församling i Svenska kyrkan i Sverige, framgent ökar samt hur detta påverkar församlingarnas ekonomi.

Med ovannämnda medskick föreslår utskottet att kyrkomötet ska besluta att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Uppsala den 3 oktober 2019

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Heidi Stenberg, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof André, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Anna-Lena Carlsson, Stig Eriksson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Johan Blix, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Birgitta Eliasson, Sebastian Claussen, Linda Isberg, Sten Janson, Birger Svensson, Julia Kronlid, Jonas Chongera, Hans Weichbrodt, Anna Stenberg, Marcus Romedahl och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

4 §

Den som har fyllt 18 år och som i annat fall än som avses i 2 § vill inträda i Svenska kyrkan ska efter skriftlig anmälan tas upp i Svenska kyrkan, om han eller hon

1. är döpt i Svenska kyrkans eller någon annan evangelisk-luthersk kyrkas ordning eller i en kyrka eller ett samfund som Svenska kyrkan genom beslut av kyrkomötet ingått en överenskommelse om särskild ekumenisk samverkan med, eller

2. är döpt i något annat kristet trossamfunds ordning och samtidigt med sin anmälan begär undervisning i Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära, eller

3. samtidigt med sin anmälan begär undervisning i Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära som förberedelse för dop.

6 §

Frågor om upptagande i kyrkan prövas av kyrkoherden för den församling där den som ärendet rör, enligt 35 kap. 1 a–6 §§, ska vara kyrkobokförd.

Frågor om utträde ur kyrkan prövas av kyrkoherden för den församling som den som anmäler utträde tillhör.

Kyrkoherden får utse en annan präst i församlingen eller pastoratet att pröva frågor om inträde i och utträde ur kyrkan.

För den som inte är folkbokförd i Sverige prövas frågor om inträde i och utträde ur kyrkan av *kyrkostyrelsen*. Även kyrkoherden för *en utlandsförsamling får pröva frågor om inträde i och utträde ur kyrkan för den som inte är folkbokförd i Sverige men är eller får vara medlem i utlandsförsamlingen*. Kyrkoherden får utse en annan präst som är verksam inom kyrkoherdens ansvarsområde att pröva sådana frågor.

7 §

Kyrkotillhörigheten för den som blir upptagen i Svenska kyrkan gäller från och med

1. dopdagen eller

2. den dag då meddelande eller anmälan om inträdet kom in till den som enligt 6 § ska pröva frågan om inträde i och utträde ur kyrkan.

8 §

Kyrkotillhörigheten upphör från och med den dag då anmälan om utträdet kom in till den som enligt 6 § ska pröva frågan om inträde i och utträde ur kyrkan.

3 §

Den som har fyllt 18 år och som i annat fall än som avses i 1 § vill inträda i Svenska kyrkan ska efter skriftlig anmälan tas upp i Svenska kyrkan, om han eller hon

5 §

Frågor om upptagande i kyrkan prövas av kyrkoherden för den församling där den som ärendet rör, enligt 35 kap. 1 a–6 §§, ska vara kyrkobokförd.

Frågor om utträde ur kyrkan prövas av kyrkoherden för den församling som den som anmäler utträde tillhör.

Kyrkoherden får utse en annan präst i församlingen eller pastoratet att pröva frågor om inträde i och utträde ur kyrkan.

För den som inte är folkbokförd i Sverige prövas frågor om inträde i och utträde ur kyrkan av kyrkoherden för *den församling där anmälan eller meddelandet lämnats in. Detta gäller även om anmälan eller meddelandet lämnats in till en utlandsförsamling*. Kyrkoherden får utse en annan präst som är verksam inom kyrkoherdens ansvarsområde att pröva sådana frågor.

6 §

Kyrkotillhörigheten för den som blir upptagen i Svenska kyrkan gäller från och med

2. den dag då meddelande eller

anmälan om inträdet kom in till den som enligt 5 § ska pröva frågan om inträde i och utträde ur kyrkan.

7 §

Kyrkotillhörigheten upphör från och med den dag då anmälan om utträdet kom in till den som enligt 5 § ska pröva frågan om inträde i och utträde ur kyrkan.

10 §

Kyrkoherdens beslut enligt detta kapitel får överklagas hos domkapitlet.

Domkapitlets beslut får överklagas hos Svenska kyrkans överklagandenämnd.

Detsamma gäller kyrkostyrelsens beslut enligt 6 §.

9 §

Domkapitlets beslut får överklagas hos Svenska kyrkans överklagandenämnd.

59 kap.

16 §

Bestämmelser om upptagande i Svenska kyrkan finns i 29 kap. 2–4 §§.

Bestämmelser om upptagande i Svenska kyrkan finns i 29 kap. 1–3 §§.

Detta beslut träder i kraft den 1 juli 2020.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2019:3y

Kyrkoordningens bestämmelser om tillhörighet

Läronämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2019:6 Kyrkoordningens bestämmelser om tillhörighet

I Ln 2003:11y framhåller Läronämnden:

Från jordens alla väderstreck samlar Gud genom Jesus Kristus en församling. Kyrkan har uppdraget att erbjuda alla människor Guds rikets gemenskap, som inte känner några jordiska gränser.

Detta innebär att vi som kristna har flera olika identiteter. Vi är inte bara kristna individer, medlemmar av en lokal församling och en kyrka, utan även delaktiga i den världsvida kristenheten och hör samman med alla människor, skapade till Guds avbild.

Kyrkan är inte etniskt bestämd och nationerna har ingen konstitutiv betydelse för kyrkans identitet.

Även i Ln 2018:9y understryks att ”tillhörigheten till Svenska kyrkan ur läromässig synvinkel inte är avhängig medborgarskap”. I det sammanhanget noterades att ändring av regler för kyrkotillhörighet kan ha implikationer för kyrkosyn och ekumenik. Läronämnden menar att KsSkr 2019:6 hanterar dessa frågor på ett läromässigt tillfredsställande sätt.

Uppsala den 29 augusti 2019

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Anna Cöster, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Thomas Petersson, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Marta Axner Ims, Margarethe Isberg, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winninge.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2019:4y

Kyrkoordningens bestämmelser om tillhörighet

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2019:6 Kyrkoordningens bestämmelser om tillhörighet

Kyrkorättsnämnden har inget att erinra mot de föreslagna ändringarna i kyrkoordningen.

Uppsala den 2 september 2019

På Kyrkorättsnämndens vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Närvarande ledamöter: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Stig Eriksson, Mattias Benke, Bengt Kjellgren, Manilla Bergström, Anna-Lena Järvstrand och Mats Törnered.

Biskop Eva Nordung Byström har deltagit i nämndens överläggningar.